

Üstad risalelerde münafıklara ve münafık karakterine dikkat çekmekte. Bediüzzaman'ın münafıklarla ilgili kişilik tahlilleri yaptığı sözlerini toplu olarak nasıl okuyabilirim?

Münafıklık görüntü itibari ile ya da şeriatın zahirine nispetle Müslümanlık gibi duran, lakin hakikatte ve işin gerçek boyutunda kafirliktir. Lakin bu münafıklar tab'an (yaratılış olarak) yani Allah'ın vermiş olduğu ilk fitrat noktasından imana ehil ve layık insanlardı. Sonra onlar bu liyakat ve ehliyeti kendi kötü iradeleri ile küfür yolunda heba ettiler.

Münafıklığın en büyük belirtisi riya'dır. Riyanın manası ise kalp ile kalıbın uyumsuzluğudur. Yani kalıbı namaz kılarken, kalbi nifak ve inkar içindedir münafıkların. **Riya** bu boyutu ile münafıklığın en büyük alametidir.

Müslüman ile münafık arasında riya bazen ortak bir davranış şeklini alabiliyor. Münafıkta riya küfür boyutunda iken, Müslüman'da günah boyutundadır. Ama isim ve davranış olarak aynıdır. Bu benzerliğe nispeten ayetlerde münafıklara ihlas teklif ediliyor. Münafığın birinci vazifesi hakiki anlamda iman getirmesidir. İman getirmeden ihlas olmaz. Müslümanlar içinde riyakar olanlar ise takva ve ihlasa davet ediliyor.

"Temsilin meâli ise: Evvelen ateş yakmışlardır. Sonra o ateşi muhafaza edememişlerdir. Sonra ateşleri sönmüştür. Sonra zulmet içinde kalmışlardır. Sonra herşey onlara görünmez olmuştur. Gece vakti ses sadâ olmadığından, sanki sağır olmuşlardır. Ateşleri söndüğünden, âmâ gibi olmuşlardır. Bir muhatap veya bir yardımcıları bulunmadığından, sanki lâl olmuşlardır. Ve o zulmetten çıkıp rücu kâdir olmadıklarından, sanki ruhsuz, heykel kesilmişlerdir. İşte temsildeki cümlelerle hikâyedeki cümleler arasında muvafakat tamamen tebaruz etmekle, aralarında bir muhalefet kalmadığı tebeyyün etti."

"İhtar: Temsildeki zulmet, hayret, ateş, hikâyedeki küfür, adem-i sebat ve fitnelere işarettir."(1)

Temsildeki karanlık, münafıkların küfrüne işarettir. Evet küfür bir karanlıktır ki, kainattaki sayısız tevhid nurunu ve delillerini nazardan düşürüp söndürür. Hayret ve ateş ise onların ruh dünyasının ne kadar oynak ve kararsız bir yapıya sahip

olduğuna işaret ediyor. Bu oynak ve kararsız halleri de fitneyi tetikliyor.

şimşeğin işığı, insanın önünü çok az bir zaman ışıklandırır, sonra tekrar zifiri karanlığa dūřür. Bu ifadede münafıkların psikolojik halleri tahlil ediliyor. Münafıklar Müslümanların içinde yaşadıkları için onlardan bir nur bir güzellik alma kabiliyetinde iken, hemen kalbindeki nifak ve küfür tohumları o cüzi işığı söndürüyor sonra tekrar karanlığa dūřüyorlar.

"Áyette beyan edildiği şekil üzerine, ateř yakan adamın hali, Cezire-i Arapta sâkin Kur'ân'ın muhataplarından birinci tabakadaki adamların hallerine tetabuk ediyor. Zira o tabakadaki adamlar, bu ateşi yakan adamın halini ya bizzat görmüşler veya işitmişlerdir. Ve o halin ne derece müessir ve feci olduğunu hissetmişlerdir. Zira onlar çok defa güneşin zulmünden gecenin zulmetine kaçarak gecenin serinliğinde yollarına devam ettikleri sırada, şiddetli yağmurlara rast gelerek çok zahmetlere dūřmüşlerdir. Ve keza çok defa yollarını kaybederek muzır hayvanlarla dolu mağaralara girmişlerdir. Ve arkadaşlarını görüp onlarla ferahlanmak ve eşyalarını görüp, muhafaza etmek veya muzır hayvanları görüp onlardan tahaffuz etmek için ateř yakmışlardır. Ateřin ziyasından istifade ederlerken, semavî bir âfetle ateşleri söner ve reca ve ümitleri tamamen ye'se ve hüsrana inkılâp eder."

Bu temsilde bir Arabın çöl ikliminde ve coğrafyasında çektiği sıkıntılar tasvir edilerek, bir münafığın aslında ne kadar zorlu ve şaşkın bir ruh halinde olduğuna işaret ediliyor. Yani temsil hakikatin bir merceği ve bir dürbünüdür ki, herkes soyut aklı ile o hali idrak edemiyor, lakin temsil o hali anlamada bir dürbün bir mercek vazifesi görüyor. Böylece küfrün ve onun en aşağı makamı olan nifakın ne kadar çirkin ve adi bir hal olduğu ispat edilsin ki, kimse onu satın almaya kalkışmasın. Yani mağara ve o afetler münafığın ruhundaki azap ve nifak hallerine bir temsil bir işaret kabilindedir.

"Sual: Temsilde nurdan bahsedilmiştir. Münafıkların nuru nerede?"

"Elcevap: Kendisinde nur olmayan bir insan, muhitinde bulunan nurdan istifade eder. Muhitinde bulunmasa kavminde, kavminde bulunmasa nev'inde, nev'inde bulunmasa fitratında, fitratında mümkün olmasa dünya menfaatleri için lisanında vardır. Bu da olmasa, evvelce iman edip sonra irtidat edenlerin evvelki nurlarına işarettir. Bu da olmasa dünyaya ait gördükleri istifadelerine işarettir. Ateşin, fitnelere işaret olduğu gibi. Bu da olmadığı takdirde daire-i imkânda olan nurları, vücut dairesine indirilmiştir."

Burada Üstad Hazretleri **nuru** tarif ederken bütün muhtemel manaları sıralamıştır. En göze çarpan izah münafığın çevresindeki nurdur. Yani Müslümanların içlerinde yaşamaları onlar açısından bir fırsattır, lakin onlar bu fırsatı lehlerine çeviremiyorlar. Sürekli nifak ve küfrün kısır döngüsü içinde bocalayıp duruyorlar.

Diğer bir mana ise, onların nuru dilinin ucundadır. Yani kalben inanmasalar da dilleri ile hakkı ve nuru itiraf ediyorlar demektir.

Diğer bir mana da imandan sonra küfre sapanların önceki cüzi nurlarıdır.

Başka bir nur ise münafıkların zahiren İslam olmalarından kaynaklanan menfaatlerdir. Mesela onlar savaşa girseler, ganimetten Müslümanlar gibi istifade ediyorlar; bu onlar açısından cüzi manada bir nurdur.

"Birincisi: Kur'ân'ın, münafıkların şahıslarını tayin etmeyerek umumî bir sıfatla onlara işaret etmesi, Resul-ü Ekrem (a.s.m.) siyasetine daha münasiptir. Zira münafıkların şahıslarının tayiniyle kabahatleri yüzlerine vurulsaydı, mü'minler nefsin desisesiyle vesveseye düşerlerdi. Halbuki vesvese havfe, havf riyaya, riya nifaka müncer olur."

"Ve keza, eğer Kur'ân onları tayinle takbih etseydi, "Resul-ü Ekrem (a.s.m.) mütereddittir, etbâna emniyeti yoktur" denilecekti."(2)

Şayet Allah Resulü (asv) her münafığı açıkça ilan edip münafık budur dese idi, o zaman her mümin sabah kalktığında, acaba Allah Resulü (asv) bugün bana da münafık diyecek mi diye endişeye düşecekti. En azından şeytan vesvese şeklinde müminleri taciz edecekti. Zira samimi müminlerde de bazen münafıklığın işaret ve alametleri bulunabiliyor.

İşte Allah bu endişe ve kuruntuların önünü kapamak için, münafıkların yüzüne münafıklıklarını vurdurmuyor. Vesvesenin korkuya, korkunun gösterişe dönüşmesi zincirleme bir sebep sonuç ilişkisidir. Necis bir şeyin hastalığa sebebiyet vermesi gibi.

Biz de bu metodunu takip ederek etrafımızda gördüğümüz münafıklara bu şekilde davranmalıyız. **Onların nifaklarını ilan edip perdeyi yırtarsak, hem onları şiddetli küfre hem de kabili ıslah olmayacak bir halete atmış oluruz.** Kur'an ve sünnetin tarzı ilan ve izhar değil, ipham ve tedbirdir diyebiliriz. Nitekim bu tarz ile Medine'de bine yakın münafık ıslah-ı hal ederek imana ve ihlase girmişlerdir.

(1) bk. [İşârâtü'l-İ'câz, Bakara Sûresi, Âyet: 17-20](#)

(2) bk. **a.g.e.**